

Open Hof Culemborg, 16 juni 2024 – afscheid & verwelkoming medewerkers

Tekst: Ezechiël 17: 22-24 en Marcus 4: 26-34

Voorganger: ds. Martin Walton

Gemeente van de Eeuwige,

Waar wil je liever wonen, in een stevig huis met houten vloer en houten balken, of in een tent? Misschien is een tent wel aantrekkelijk met de vakantie in aantocht, maar er voor altijd wonen?

En als je een vogel zou zijn, waar wil je liever nestelen, in een grote, stevige cederboom, of in een mosterdstruik. Misschien als je van mosterd houdt is een mosterdstruik wel zo aantrekkelijk, maar op den duur als verblijfplaats?

Jezus vertelt een gelijkenis van Ezechiël na. De uitkomst is hetzelfde. Vogels van diverse pluimage vinden schaduw, vinden takken waar zij op kunnen rusten, schuilen, vinden onderdak, voor zover vogels onderdak vinden. Maar het onderdak verschilt nogal wat. Ezechiël ziet voor zich een jonge twijg, door God zelf op een hoge berg neergezet, uitgroeien tot een machtige, geweldige cederboom waar de vogels in kunnen rusten. Jezus spreekt over een klein mosterdzaad dat uitgroeit tot een struik. Ook daar kunnen de vogels schuilen, maar hoe lang? De cederboom trotseert de elementen en de jaren. De mosterdplant is een éénjarige.

In de Joodse bijbel, Tenach is ceder wat eik is voor ons. In Nederland zijn eiken vloeren en balken gewild. In de verhalen van Tenach is dat cederhout. Cederbomen in Libanon kunnen 25 meter hoog worden en 2 meter dik met een brede kruin. Ze zijn een lang leven beschoren. Na 70 jaar groeien zij minder snel, maar dat geldt voor velen van ons.

Koning David liet zijn huis ook van cederhout bouwen. Toen verzuchtte hij dat hij weliswaar zelf in een huis van ceder woonde, maar dat de ark van de Aanwezigheid nog in een tent was opgeslagen. Er moest een tempel gebouwd worden met pilaren en balken van cederhout. Als Ezechiël over ceder spreekt, dan spreekt hij over iets dat staat als een huis, of als een tempel, stevig en duurzaam en veilig.

In vergelijking komt het spreken over een mosterdplant wat seizoensgebonden, over, tijdelijk, bouwvallig. Daar kan je in schuilen, maar wonen? De mosterdplant kan weliswaar menshoog worden, of hoger, afhankelijk van hoe hoog de mens is, maar het komt niet in de buurt van de cederboom, in grootte niet, en in duurzaamheid niet.

Met de mosterdplant moet het steeds opnieuw gebeuren, ieder zaaiseizoen, ieder groeiseizoen, iedere oogstseizoen. Het zaad moet in de aarde vallen, sterven, ontkiemen, tevoorschijn komen, groeien, bloeien en vrucht dragen. Telkens opnieuw moet het wonder gebeuren. Het is als met het zaad dat gezaaid wordt in de eerste gelijkenis dat wij uit het evangelie van Marcus hoorden. Hoe het groeit, weet men niet. Het gaat vanzelf. In het Grieks: automatisch.

Als je kerkrentmeester bent geweest, of als je nu nog ambtsdrager, medewerker of vrijwilliger bent, zou je dat graag willen, dat het wat meer vanzelf ging. Waar blijft de oogst, kan je soms denken? Van het kleine mosterdzaad komt grote en snelle groei. Hoe is dat als het met de kerk terugloopt en wij op de kern terug moeten vallen? De kerkgebouwen staan er nog en trotseren

de jaren, al vragen ze onderhoud. Maar de gemeente leeft iedere keer opnieuw van de kracht van het mosterdzaad. En van het geduld.

Een functie in de kerk, of het een ambt is of een andere dienst, vraagt werk en inzet, maar ook veel geduld, wachten, gaan slapen, laten gebeuren. Kerkrentmeesters zorgen voor een aantal voorwaarden, sommige noodzakelijk, sommige tot opluistering, maar zij kijken ook toe hoe de dingen groeien en óf ze bloeien. Zon en regen moeten ook meewerken. Een diaconale medewerker heeft oog voor wie ondersteuning kunnen gebruiken, maar het is aan de ander om op het aanbod van ondersteuning in te gaan. Wat er in mensen omgaat heeft een eigen dynamiek, zoals de kiemkracht van zaad. Wie kinderen ziet opgroeien, of kinderen wil opvoeden, kent dat. Er is een tijd van aandacht en eer is een tijd van loslaten en geduld.

Daarbij is het zo dat de mosterdplant niet een beeld van de gemeente is, niet van de kerk, maar van het rijk van God. Wij koesteren de gemeente en wij koesteren de kerkgebouwen en terecht. Het zijn grote schatten. Er is veel zorg voor elkaar. Er gaat betrokkenheid vanuit in inzet en in vrijwilligerswerk, in de gemeente én in de samenleving. Maar wij weten ook dat de gemeente maar een deel is in het geheel van wat God wil en doet.

Over vele manieren kan over de gemeente gesproken worden, als gemeenschap, als lichaam, tempel, familie zelfs, maar als het over gelijkenissen gaat is de kerk vooral een school, een leerschool, soms een harde leerschool, maar een plaats om te leren. De mensen om Jezus heen zijn in de eerste plaats zijn leerlingen. Jezus is hun rabbi, hun leraar. En de leraar spreekt graag in gelijkenissen, zoals ook de profeten voor hem.

Ezechiël vertelt zijn gelijkenis van de cederboom om het volk Israël op te richten en hoop toe te spreken, als het bedreigd wordt door alle machten en koninkrijken en hoge bomen om zich heen. God is aanwezig en trouw als een geweldige ceder. De andere bomen zullen kunnen weten wie God is.

Jezus vertelt zijn gelijkenis van mosterdzaad om zijn beginnende beweging, dat meer op een zootje ongeregeld lijkt, hoop in te spreken. Te midden van alle koninkrijken van het immense Romeinse rijk stelt die beweging van Jezus niets voor, maar, vertellen de gelijkenissen, het kan wat worden. Kijk naar het mosterdzaad. Klein, onaanzienlijk, schijnbaar onbeduidend begin, maar het wordt een van de grootste tuingewassen waar vogels kunnen schuilen.

En het gaat niet om die beweging alleen, maar om het koninkrijk van God. Het gaat om alles wat God aan het doen is in de wereld om het menselijke leven menselijker te maken, om alles wat God aan het doen is op aarde om de aarde te bewaren en bewoonbaar te houden, om alle zorg waarmee God de mensen voor elkaar en de aarde laten zorgen. Het gaat niet om aantallen, om hoogte of breedte, of garanties voor de toekomst, maar om het bloeien van liefde en recht, om vrucht dragen in werken van barmhartigheid, om onderdak bieden aan vogels van diverse pluimage.

Met Hemelvaart was de vraag verwoord in het gebed van Gerard Reve:

Dat Koninkrijk van U, weet U wel, wordt dat nog wat?

Nu lijkt de vraag, of het gebed, te zijn:

Dat Koninkrijk van U, weet U wel, wat stelt dat nog voor?

Maar misschien misleiden wij ons zelf met die vragen, met 'nog', of 'wel'. Misschien is de vraag:

Dat Koninkrijk van U, weet U, hoe groeit het?

Hoe wordt het wat? Hoe stelt het wat voor? Hoe komt het tevoorschijn?

En het antwoord is: niet als een ceder die door de jaren heen gestadig groeit, maar als een mosterdplant dat ieder jaar opnieuw met groeikracht ontkiemt. Het gebeurt steeds opnieuw. Steeds begin je bij het begin. Hoe gebeurt het? Als een zaad dat gezaaid is en als vanzelf ontkiemt, groeit en vrucht draagt. Je moet zaaien, je mag oogsten, maar tussendoor graag geduld en verwondering over de groei.

Daarom spreekt Jezus in gelijkenissen, omdat het niet vast ligt of vast gehouden kan worden. Steeds opnieuw is het spreken over dat koninkrijk bij benadering, voorlopig, in steeds nieuwe en wisselende beelden. Is het koninkrijk een rozenstruik dat telkens met zorg gesnoeid en gemest wordt, of is het een veld met klaprozen? Of is het als de klaprozen aan de overkant waar de vogels zaden hebben laten vallen. Ik geef toe, in een klaproos kan je niet schuilen. Vogels in ieder geval niet. Bijen wel. De klaproos verbeeldt wel onze kwetsbaarheid en ons verlangen. De mosterdstruik verbeeldt de schuilplaats daarvoor.

Maar of het beeld er een is van een klaproos-koninkrijk, een cederen onderdak, of de schaduwkant van de mosterdplant, steeds worden wij uitgenodigd om de hoop te laten ontkiemen dat het rijk zal groeien, al weten wij niet hoe. Steeds worden onze zinnen geprikkeld om de liefde te laten bloeien zodat er een plek is om te schuilen. Steeds worden wij gewekt om te oogsten, te vieren wat er te vieren is. Steeds wordt het ons gegeven om het vertrouwen in de Ene te bewaren en van de vruchten te genieten. Steeds mogen wij schuilen in de schaduw van de Eeuwige.

Amen.